

“Nemoguće je reći da u Pljevljima ima čistog vazduha.”

Tako za Radio Slobodna Evropa (RSE) opisuje ekološke prilike u svom rodnom gradu Milorad Mitrović, direktor nevladine organizacije Breznica, i dodaje:

“Čak i kada imamo vedro vrijeme i kada ne radi termoelektrana, dakle kad stoje sva ta postrojenja, i tada imamo prekoračenje PM10 čestica, PM5 i PM2,5 koje su i najopasnije.”

Prema podacima Instituta za javno zdravlje Crne Gore, 214 građana Pljevalja u 2018. godini oboljelo je od karcinoma, što je najveći broj u posljednjih pet godina. Sami Pljevljaci, kao i nevladine organizacije, to vide kao posljedicu hronične zatrovanosti vazduha i vode, radom tamošnje termoelektrane i rudnika uglja.

Pljevlja, mali rudarski grad na sjeverozapadu Crne Gore, sa 20-ak hiljada stanovnika, od kojih se većina grije na ugalj, i u kome su tamošnji rudnik i termoelektrana okosnica privrede, dobar dio zime prekrivena su maglom od smoga i dima.

Svjetska zdravstvena organizacija nakon boravka svojih eksperata u tom gradu 2015. godine procijenila je da je stepen aerozagađenja toliki da je Pljevlja prošle godine uvrstila među 10 najugroženijih životnih sredina u Evropi, pa je usvojila određene preporuke i zaključke.

“Međutim, ni te preporuke a ni zaključke Svjetske zdravstvene organizacije, ne da niko nije uzeo za ozbiljno, nego ih apsolutno niko nije razmatrao”, tvrdi Milorad Mitrović, osvrćući se na podatke objavljene pre tri godine, a o kojima je 2017. izveštavao i britanski Gardijan.

No, za aktuelnog gradonačelnika Pljevalja Igora Golubovića, iz Demokratske partije socijalista, koja je vladajuća i na državnom nivou, grad zaslužuje epitet “zagađeni” samo kada je riječ o užem jezgru, zbog geografskog položaja i recidiva industrije iz prethodnih vremena. Golubović u izjavi za RSE tvrdi kako država ulaže napore da se loša slika o Pljevljima promijeni:

“Ono što me ohrabruje jeste da država i preduzeća koja se naslanjaju na državu ulažu velike

napore da opštinskom budžetu daju podršku za rješavanje tih problema. Mi smo prije 15 dana imali objavljen tender za ekološku rekonstrukciju bloka 1 Termoelektrane Pljevlja, koja će apsolutno onemogućiti potencijalno zagađenje po životnu okolinu. Sa druge strane, to će dati mogućnost da Pljevlja napokon dobiju sistem daljinskog grijanja, što je trebalo da se uradi prilikom same izgradnje termoelektrane prije 25-30 godina. To će u narednim godinama omogućiti grijanje u domovima na toplotni izvor. Takođe, država je kroz kredit Svjetske banke krenula u realizaciju projekata saniranja dvije crne ekološke tačke u Pljevljima.”

A prema evidenciji Instituta za javno zdravlje, koja je u tabelarnom prikazu dostavljena RSE, uočava se da je broj oboljelih od kancera u Pljevljima prošle godine bio za 30 veći u odnosu na 2017. godinu i najveći u posljednjem petogodištu.

No, bez obzira na to što u Institutu konstatuju kako je uticaj zagađenja po zdravlje u Pljevljima veći nego u drugim gradovima, zaključuju kako se tu ne može govoriti o trendu kada je riječ o broju oboljelih, niti se to može dovoditi u direktnu uzročno-posljedičnu vezu sa faktorima životne sredine.

A rezultati do kojih su došli u Agenciji za zaštitu životne sredine pokazali su da je u prvih četiri mjeseca u Pljevljima vazduh bio kontaminiran 81 dan, od čega samo u januaru 30 dana.

“Tokom 2018. godine 129 dana je bilo sa prekoračenjem dozvoljene granične vrijednosti, a bila je prekoračena i srednja godišnja vrijednost. Na osnovu našeg desetogodišnjeg iskustva mjerenja u Pljevljima, zaključili smo da na loš kvalitet vazduha dominantno utiču: klima, vremenske prilike, odsustvo vjetra, padavina, temperaturne inverzije, korišćenje uglja u najvećoj mjeri za grijanje domaćinstava i kolektivnih prostorija”, kaže Gordana Đukanović, samostalni savjetnik za kvalitet vazduha.

U Agenciji za zaštitu životne sredine ne apostrofiraju negativno dejstvo industrijskih zagađivača u Pljevljima, koji će u sklopu poglavlja 27 o zaštiti životne sredine u pregovorima Crne Gore o članstvu u Evropskoj Uniji, morati da se tehničko-tehnološki prilagode visokim ekološkim standarima.

U međuvremenu za Milorada Mitrovića iz ekološkog društva Breznica ključna je odgovornost onih koji upravljaju pljevaljskom termoelektranom i rudnikom uglja. U tom smislu kao ilustrativan navodi nedavni incident, kada su nebrigom zaposlenih u Pljevaljskoj termoelektrani u rijeku Čehotinu puštene otrovne materije koje su dovele da ekocida i pomora tone ribe.

Prijava protiv Termoelektrane Pljevlja zbog pomora ribe
Prihvaćena ostavka direktora TE 'Pljevlja'

“Ostavka direktora termoelektrane i krivična prijava protiv četvorice zaposlenih prvi put su se desile. Tako se radi 37 godina ali za te gotovo četiri decenije niko nije podnio ostavku, i što je još interesantnije, da niko nikada nije krivično gonjen. Dakle, zagađivači ne samo da neće da prihvate da su oni zagađivači, oni neće ni da priznaju da oni u velikoj mjeri ugrožavaju životnu sredinu, i da je njihov rad izvan svih zakonskih normi i propisa. To znači da država na krajnje ozbiljan način treba da uvede red tako što će zagađivače natjerati da svoju kontaminaciju svedu pod zakonom propisane norme i granice. Mi imamo evropske pravne propise transponovane u naše zakonodavstvo, ali je samo problem u primjeni tih zakona”, kaže Mitrović.

Bilo kako bilo, osim višedecenijskog problema sa areozagađenjem, grad Pljevlja posljednjih godina pogađa i bijela kuga, pošto je broj umrlih nadmašio broj novorođenih u toj opštini.

Osim toga, Pljevljaci se sve češće odlučuju za napuštanje svog rodnog mjesta. O tome svjedoče podaci MONSTATA (Crnogorski Zavod za statistiku), prema kojima je broj stanovnika u Pljevljima od posljednjeg popisa 2011. godine do septembra prošle godine manji 3.136.

Izvor: slobodnaevropa. org